

JE BENT 15 EN

JE WILT WAT

Ondernemerschap krijgt steeds meer aandacht op scholen, zegt het ministerie van Onderwijs. Maar als je een vijftienjarige bent, moet je het niet hebben van het onderwijs om het ondernemerspad te vinden.

Tekst: Remko Ebbers | Foto's: Sabine Joosten/HH, IStockphoto

Bijna elke onderneming heeft ze wel eens binnen de poorten gehad: een wat wispelturig zootje middelbare scholieren van een jaar of vijftien op bedrijfsbezoek. Doorgaans staat het bezoek in het teken van hun toekomstige beroepskeuze en alle afdelingen worden kort bezocht. Afhankelijk van de opleiding wordt langer stilgestaan in de productiehhal of op de administratie.

Als de jongens en meisjes mazzel hebben, is ook een gesprekje met de directeur of eigenaar van het bedrijf geregeld. En het is jammer dat het van mazzel aan elkaar hangt, want juist de jongeren die op dat moment al de eerste stappen voor hun toekomst vastleggen, moeten weten dat je niet alleen in dienst kunt zijn van een bedrijf, je kunt er ook een beginnen.

Marja van Bijsterveldt, staatssecretaris van Onderwijs, schreef de Tweede Kamer afgelopen maand dat het onderwijs steeds ondernemender wordt. Zij concludeerde dat uit een onderzoek van EIM, dat het Actieprogramma Onderwijs en Ondernemen onder de loep nam. Het bureau onderzocht of er in de afgelopen jaren een toename was in de aandacht die scholen hebben voor het ondernemer-

schap. Die is er wel degelijk, maar vooral bij studenten, die de middelbare school al achter zich hebben gelaten.

Het EIM concludeert dat er in het middelbaar onderwijs nog steeds weinig aandacht is voor ondernemerschap. Bijna 60 procent van de middelbare scholen besteedt daar maar 'een beetje' aandacht aan en daar bovenop doet 14 procent er naar eigen zeggen helemaal niets aan. Hoewel het merendeel van de scholen zegt dat zij één of meer keer tamelijk intensief contact hebben met het bedrijfsleven, komt het nauwelijks voor dat ondernemers optreden als gastdocent. Dat is vooral vervelend omdat – in tegenstelling tot wat vaak wordt beweerd – ondernemerschap heel goed is aan te leren. En jong geleerd is oud gedaan. Vooral als je ook nog eens een vakkenpakket moet kiezen.

MOEDER MEE

Dominique Beuwer uit het Overijsselse Diepenveen is het vijftienjarige bewijs dat er behoorlijk wat ondernemerschap in pubers kan schuilen. Sinds begin dit jaar heeft hij zijn eigen bedrijf: VDB-Media, een website bouwer

Het EIM beveelt aan

Onderzoeksbureau EIM heeft naar aanleiding van het onderzoek naar de resultaten van het Actieprogramma Onderwijs en Ondernemen een aantal aanbevelingen geformuleerd voor een beter resultaat:

- Betere communicatie over ondernemerschap en het geven van bijvoorbeeld *best practices* komen de beeldvorming ten goede, maar werken ook enthousiasmerend.
- Pas de inspectienormen aan als daadwerkelijk wordt gestreefd naar verankering van ondernemend onderwijs.
- Zet ondernemende directeuren en leraren in. Zij stralen hun kennis en ervaring op het gebied van ondernemend gedrag of ondernemerschap uit naar leerlingen en studenten.
- Meet of toets ondernemerschap om beter zicht te krijgen op de vorderingen die onderwijsinstellingen bij leerlingen bereiken.

met vier personeelsleden. En hij heeft uitbreidingsplannen.

“Toen ik twaalf was maakte ik al websites die ik ook wel eens verkocht”, zegt Beuwer. “Dat is langzaam steeds meer geworden. Eigenlijk zonder vast doel. Ik wil natuurlijk wel groeien en meer naamsbekendheid krijgen, maar ik heb geen grote voorbeelden. Ik heb wel altijd het idee gehad dat ik later niet bij een baas zou werken, maar iets voor mezelf ging doen.”

Beuwer is bewust dit jaar begonnen met zijn bedrijf. “Onder de vijftien jaar mag je niet zoveel qua werken, je mag niet eens vakkenvullen in de supermarkt. Het ondernemen doe ik nu wel in mijn vrije tijd en dat blijft ook wel zo. School gaat altijd voor en dat zal ook wel een jaar of vijf zo blijven, denk ik.”

Binnenkort maakt de jonge Diepenveense ondernemer de gang naar de Kamer van Koophandel om zijn bedrijf in te schrijven. Hij gaat met zijn moeder, want hij heeft nog geen tekenbevoegdheid. Beuwer: “Mijn moeder heeft er niet zo heel veel verstand van, maar toen ik het wat had uitgelegd, vond ze het wel mooi.”

Het ondernemerschap is de Diepenveener niet aan komen waaien. Voor middelbare scholieren die willen ondernemen, is niet veel tekst en uitleg beschikbaar. Dat je ook een eigen bedrijf zou kunnen beginnen, wordt op scholen niet standaard als optie meegegeven, heeft

ook Beuwer gemerkt. “Op school weten de meesten niet eens dat ik een eigen bedrijf heb. Het is gewoon geen onderwerp.”

Geen wonder dat er maar weinig jongeren zijn die de sprong in het diepe wagen. Volgens de website kvk18.nl van de jonge ondernemer Robert van Hoesel waren er in juni 525 ondernemers onder de achttien jaar ingeschreven bij de Kamer van Koophandel, terwijl ze al vanaf zestien jaar onder voorwaarden vrijwel zelfstandig kunnen ondernemen volgens de wet. ‘Begrijp me niet verkeerd, ik vind het ontzettend goed dat de regering graag wil dat jongeren betrokken worden in ondernemerschap’, schrijft hij, ‘maar het moet op de juiste manier. Jongeren lopen spaak op het moment dat ze echt willen gaan beginnen. Het is onduidelijk voor de tiener en voor de ouders wat er allemaal moet gebeuren op financieel gebied en waar handtekeningen voor nodig zijn.’

NIET MOEILIK

Ook de Amsterdammer Thijl Klerkx was niet door school geïnspireerd toen hij op vijftienjarige leeftijd een bezorgbedrijfje begon voor biologische groenten. “Ik heb altijd interesse gehad in ondernemerschap. Een beetje toevallig kwam ik op de website van een Amerikaans bedrijf dat ongeveer hetzelfde doet als ik van plan was. Toen heb ik zelf uitgezocht hoe ik zo’n bedrijf kon beginnen. Op mijn

school is weinig aandacht voor ondernemerschap, terwijl ik denk dat er best scholieren zijn die ook iets willen opzetten.”

Wat Klerkx vooral opviel, was dat het opzetten van een onderneming ook voor een vijftienjarige niet zo heel moeilijk is. Hij komt ‘helemaal niet’ uit een ondernemersfamilie, maar ook voor hem waren Kamer van Koophandel en Belastingdienst makkelijk te nemen obstakels. “Er is niet veel duidelijke informatie voor jongeren over ondernemerschap en waar je op moet letten. Ook niet op internet. Het is vooral een kwestie van goed luisteren naar de adviezen van volwassenen en zelf blijven durven om door te gaan.”

Het gebrek aan aandacht van middelbare scholen is vooral vervelend omdat ondernemerschap heel goed aan te leren is. Mirjam van Praag, directeur van het Amsterdam Center for Entrepreneurship en hoogleraar aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, heeft er onderzoek naar gedaan. “Hoe meer scholing iemand heeft, hoe groter de kans op succes is”, zegt ze. “Dat gaat over inkomen, overlevingskansen of hoe snel wordt geïnoveerd. We zien dat onderwijs voor ondernemers zelfs belangrijker is dan voor werknemers. Een extra jaar opleiding geeft meer rendement bij een ondernemer dan bij een werknemer.”

Van Praag: “Het stimuleren van bètavagigheden vergroot de kans voor een ondernemer om succesvol te zijn. Dan gaat het om analy-

tisch en technisch denken. Om dat te stimuleren, hoeft een school zijn leerplan niet rigouzeus om te gooien. En kinderen moeten ook op het idee gebracht worden om ondernemer te worden. Dat kan door voorbeelden in proefwerken over ondernemers te laten gaan. Het lijkt mij heel belangrijk dat leerlingen worden getraind in ondernemerschap, creatief zijn, kansen zien.” De onderzoekster vindt dat Nederland een voorbeeld kan nemen aan de VS. Projecten om ondernemerschap te stimuleren die hier op het mbo worden gedaan, worden daar al op de middelbare school gedaan.

OUDERE BROERS

Vijftienjarigen niet confronteren met ondernemerschap is eeuwig zonde, zegt pedagoge Emmeliek Boost. Boost is initiatiefnemer van de Opvoeddesk en onder andere bekend van het KRO-programma ‘Opvoeden doe je zo’ en haar vaste column in het tijdschrift *Kinderen*. “Pubers zijn ondernemers”, betoogt ze. “In deze fase, ongeveer tot hun 25ste, is hun brein het meest creatief in het vinden van oplossingen en dynamisch ondernemen. Natuurlijk kunnen ze grote fouten maken, daarom moet je ze als volwassenen goed coachen, maar het is heel interessant om hun oplossingen te horen voor problemen.”

Het huidige onderwijs is helemaal niet ingesteld op het brein van een vijftienjarige. De informatiedagen die worden georganiseerd om kinderen te helpen met hun beroepskeuze zijn veel te passief. “Scholen moeten de ‘oudere broers en zussen’ naar school halen. Oud-leerlingen van twintig, 25 jaar en die laten vertellen over hun carrière. Dat spreekt vijftienjarigen aan. Vraag mensen uit het bedrijfsleven om te vertellen over hun werk, laat ze casus geven die de leerlingen moeten oplossen. Dat sluit aan bij hun manier van denken: oplossingsgericht en alles moet nu.” Scholen gaan teveel uit van de volwassen manier van denken en dat is erg beperkend. “Wij volwassenen zitten vastgeroest in een stramien. Pubers hebben dat nog helemaal niet. Het is ook niet goed dat ze op die leeftijd al een profiel moeten kiezen. Dat beperkt hun ontwikkeling. Zij zijn er bij gebaat om breed gestimuleerd te worden. Dat kunnen ze allemaal aan, vmbo-leerlingen net zo goed als

gymnasiasten.” Leraren zouden van Boost vaker moeten vragen: hoe zouden jullie dat oplossen? “En als ze op stage gaan, moet je ze niet bij een kopieerapparaat zetten. Ze moeten mee praten. Je staat versteld hoe goed ze dingen kunnen analyseren.”

VINGERTIK

Is het nu allemaal kommer en kwel? Dat ook weer niet. Om ondernemerschap bij jongeren en studenten een impuls te geven, begon op 1 augustus de nieuwe ronde van de regeling Onderwijs Netwerk Ondernemen. Hiervoor stelt het ministerie van OCW samen met de ministeries van Economische Zaken en Landbouw, natuurbeheer en Voedselzekerheid 6 miljoen euro beschikbaar. Met de regeling Onderwijs Netwerk Ondernemen wil staatssecretaris Van Bijsterveldt de samenwerking tussen scholen en het bedrijfsleven stimuleren en versterken. Uit het EIM-onderzoek blijkt ook dat er weldegelijk steeds meer aandacht voor het ondernemerschap is in het voortgezet onderwijs. In 2007 gaf een kwart van de scholen aan dat ze helemaal niets deden aan ondernemerschap, dat is gedaald naar 14 procent. En het valt ook niet mee: in sommige gevallen zijn scholen op de vingers getikt door de onderwijsinspectie als zij ondernemend onderwijs aanboden, omdat zij dan niet genoeg ‘verplichte’ lessen aanboden.

Het ontbreekt alleen aan ambitie. Ruim 40 procent van de middelbare scholen denkt niet toonaangevend te worden op het gebied van ondernemerschap. Zoals een geïnterviewde leraar zei: “Meneer, slechts één op de vijfhonderd leerlingen in mijn school zal later zelfstandig ondernemer worden. Het heeft dus geen zin om hier aandacht aan te besteden.” ■

www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/onderwijs-en-ondernemerschap

www.eim.nl

www.vdb-media.nl

www.robertvanhoesel.com

www.kvk18.nl

www.thijl.nl

www.kvk.nl

www.opvoeddesk.nl

Ondernemen? Boeih! (toch?)

Vijftienjarigen? Dat zijn toch pubers, nergens voor te interesseren? Boeih, zeggen ze zelf verveeld. Dat valt nog mee, blijkt op de afsluitingsmanifestatie van een schoolproject van Jong Ondernemen in de Amsterdam Arena. De voor het merendeel vijftienjarige vmbo’ers begonnen een eigen onderneminkje en zijn positief over de eerste kennismaking met het ondernemerschap.

Niels Koppejan: “Ik vond het een geweldige project. Het begin was een beetje moeilijk maar toen het eenmaal liep, ging dat ook keurig. Je leert er geweldig veel, je maakt een bedrijf eigenlijk in het klein mee. Ik zou wel ondernemer willen worden. Het lijkt me wel een leuke uitdaging.”

Harmen van der Kaarden: “Het was serieus hard werken en er is veel tijd in gestoken, ook tijdens pauzes en na schooltijd. Ik vind dit een heel mooie manier van leren. Dit blijft je makkelijker en langer bij dan een simpele les. Ik zou dit denk ik niet voor de rest van mijn leven willen doen. Allereerst heb ik gezien hoeveel risico het met zich meebrengt. Ik ben iemand die toch wel een beetje zekerheid wil. Zeker op financieel gebied. En het is gewoon heel hard werken. Als je dit in het groot zou doen, moet je je privéleven er ook op aanpassen.”

www.jongondernemen.nl